

Till Naturvårdsverket

Ert Dnr: NV-26-072914

Förslag till reviderade föreskrifter om ersättning till kommuner för insamling av förpackningsavfall som omfattas av producentansvar**Sammanfattning**

Om vi ska lyckas med klimatomställningen måste det vara enkelt att göra rätt. Lagstiftningen behöver fungera i praktiken och ge människor bättre förutsättningar att leva hållbart, samtidigt som den bidrar till minskade utsläpp och ökad cirkularitet. I Stockholm ska vi vara klimatpositiva 2030 och fossilfria 2040. En väl fungerande källsortering, återvinning och återanvändning är en viktig del av vägen dit.

Ett centralt styrmedel i detta arbete är producentansvaret. Den aktör som sätter en produkt på marknaden ska stå för kostnaderna för att samla in och återvinna den. När kommunerna övertar ansvaret för insamlingen måste ersättningen därför täcka de kostnader som uppstår. Det gör den inte med nuvarande utformning, vilket innebär att kostnader vältras över på taxebetalarna. Principen om att producenterna ska ersätta de faktiska kostnaderna måste gälla.

Stockholm stad välkomnar därför att ersättningen till kommunerna för insamling av förpackningsavfall föreslås revideras för att bättre uppfylla intentionen med lagstiftningen. Staden tillstyrker flera av förslagen men ser inte att Naturvårdsverket tagit tillräckligt stor hänsyn till de utmaningar som föreligger i tätbebyggd stadsmiljö. Begränsad marktillgång, bebyggelsestruktur och utrymmesbrist i eller vid fastigheter innebär att det inte alltid är praktiskt möjligt att samlokalisera samtliga fraktioner eller anordna fastighetsnära insamling för samtliga förpackningsfraktioner.

Staden anser att den fasta ersättningen för överlämning av förpackningsavfall på omlastningsstationer bör indexregleras. Det behöver även tydliggöras hur kostnadsutvecklingen för de delar som inte omfattas av indexering ska hanteras över tid.

Krav på samlokalisering av samtliga fraktioner vid gemensamma behållare är inte alltid praktiskt genomförbart. Staden avstyrker

därför kravet på att samtliga fraktioner ska samlas in på samma plats för att ersättning för insamling från upphämningsplatser ska utgå. Det behöver vara möjligt med ersättning för olika praktiska lösningar där samlokalisering inte är möjlig. Likaså avstyrker staden förslaget om att ersättningen för fastighetsnära insamling inte ska differentieras utifrån förpackningsmaterial från den 1 januari 2029. Har en fastighet endast plats för ett par förpackningsfraktioner är det bättre att denna insamling kan ordnas än att fastigheten fullt ut hänvisas till andra insamlingslösningar.

Syftet med fastighetsnära insamling av förpackningsavfall är att det ska bli enklare att återvinna sina förpackningar. Men för att reformen ska lyckas måste den fungera i praktiken, också i Stockholms täta stadsmiljö. Stockholms stad anser att föreskrifterna i större utsträckning skulle behöva baseras på den dynamiska relation mellan olika insamlingslösningar som i praktiken kommer att råda i kommuner som Stockholms stad. Föreskrifterna behöver ge kommunerna möjlighet att välja de lösningar som fungerar bäst utifrån lokala förutsättningar. Ett för snävt regelverk riskerar att göra det svårare att nå lagstiftningens mål.

Ställningstaganden

1.6.1 Reviderad ersättning för överlämnande av förpackningsavfall på omlastningsstationer

Stockholm stad tillstyrker i huvudsak att överlämning/omlastning av förpackningsavfall särredovisas som en egen kategori i ersättningsföreskriften.

Staden motsätter sig dock att fast ersättning för överlämning av förpackningsavfall på omlastningsstationer enligt 1.6.1 inte indexregleras. För kommuner som upphandlar tjänsten kommer med största sannolikhet indexering av avtalen att fortsätta.

Ersättningen föreslås vara en fast avgift per kommun och år, oavsett kommungrupp och oberoende av antalet omlastningsstationer som kommunen använder. Det innebär att vissa kommuner kan få en lägre ersättning jämfört med tidigare. Staden vill därför framhålla att en kommun fortsatt bör kunna få ersättning per omlastningsstation, i de fall som en kommun använder sig av flera sådana stationer. I större städer kan det kapacitetsmässigt och logistiskt vara omöjligt att inrymma samtliga mängder på en anläggning.

1.6.2 Nya ersättningar för insamling av förpackningsavfall via lättillgängliga insamlingsplatser

Stockholm stad tillstyrker i huvudsak införandet av en ersättning för tät bebyggelse vad gäller insamling via lättillgänglig insamlingsplats enligt 1.6.2. Detta speglar bättre kostnadsbilden för att uppfylla ställda krav. Även om full kostnadstäckning inte uppnås med förslaget ger det en mer korrekt nivå i täta stadsmiljöer. Staden anser dock att den nedsättning med 20 procent som Naturvårdsverket föreslår bör införas på sikt först när systemet är fullt utbyggt.

Staden delar Naturvårdsverkets bedömning att det finns behov av vägledning vad gäller förhållandet mellan lättillgänglig insamlingsplats och gemensam upphämningsplats. Staden vill i sammanhanget framhålla att det i Stockholms stad finns påtagliga utmaningar att anordna fastighetsnära insamling för alla, exempelvis i K-märkta fastigheter eller på grund av utrymmesbrist i eller vid fastigheten. Gamla stan är ett exempel på område som är utmanande kopplat till avfallshantering.

1.6.3 Reviderad ersättning för insamling av förpackningsavfall på återvinningscentraler

Stockholm stad vill framhålla att en sänkning av ersättning för insamling på återvinningscentraler inte återspeglar den kommunala renhållarens kostnader. Kostnaden för att uppföra återvinningscentraler, speciellt i kommuner med begränsad marktillgång och tät bebyggelse, har stigit markant under de senaste årtiondena. Att utöka sortiment på återvinningscentraler har höga kostnader både finansiellt och i alternativnytta. Staden vill i sammanhanget uppmärksamma Naturvårdsverket på att återkommande föreskriva tillkommande fraktioner på återvinningscentraler får betydande kostnadseffekter för kommunala renhållare.

1.6.4 Ersättning för insamling av förpackningsavfall vid regelbundet återkommande temporära platser

Lämnas utan synpunkt.

1.6.5 Ytterligare ersättning för fastighetsnära insamling vid hög andel fritidsboende hushåll

Lämnas utan synpunkt.

1.6.6 Ny ersättning införs för insamling av förpackningsavfall från gemensamma behållare från hushåll i en- och tvåbostadshus

Stockholm stad vill framhålla att krav på samlokalisering av samtliga fraktioner inklusive rest- och matavfall för insamling från gemensamma behållare inte alltid är praktiskt genomförbart.

Naturvårdsverket för ett resonemang om att en kombination av gemensamma behållare för vissa förpackningsfraktioner och fastighetsnära insamling för resterande fraktioner inte är förenligt med avfallsförordningen 3 kap 36 §. Staden anser att detta inte bör förhindra ersättning för insamling i gemensam behållare för samtliga fraktioner men på olika platser. Stockholms stad är ett exempel på en kommun där bebyggelsestruktur och marktillgång i vissa fall kan omöjliggöra samlokalisering av gemensamma behållare för samtliga fraktioner på en och samma plats. Det behöver därmed vara möjligt med ersättning för gemensamma behållare för samtliga fraktioner, där behållarna är placerade på olika platser.

Staden anser även att det bör vara möjligt med ersättning i de fall då vissa fraktioner samlas in fastighetsnära, och andra fraktioner samlas in i gemensamma behållare på annan plats. Det kan exempelvis, på grund av begränsade utrymmen och kundbehov, vara nödvändigt att fortsatt samla in mat- och restavfall vid varje en- och tvåbostadshus, medan förpackningsavfall samlas in i gemensamma behållare för flera fastigheter på annan plats.

Staden noterar att föreslagen ersättningsnivå för villa är låg sett till att volymerna kommer vara större än från flerbostadshus. Naturvårdsverket har själva kommit fram till att sådan skillnad föreligger men endast ökat ersättningen marginellt jämfört med flerbostadshus.

1.6.7 Ersättning för insamling av förpackningsavfall från upphämningsplatser

Förslaget innebär att ersättningsföreskriften kompletteras så att kommunerna får ersättning även för insamling av förpackningsavfall vid upphämningsplatser som inte är fastighetsnära.

Stockholm stad avstyrker kravet på att samtliga fraktioner (mat- och restavfall samt samtliga förpackningsslag som ska samlas in fastighetsnära) ska samlas in på samma plats för att ersättning ska utgå. En upphämningsplats kan vara aktuell även för flerbostadshus och då insamlingskravet enligt avfallsförordningen 3 kap 36 § undantar krav på samlokalisering av samtliga fraktioner för flerbostadshus, bör rimligen även ersättningsmodellen spegla detta och ha samma bestämmelse både för flerbostadshus och en- och tvåbostadshus. Staden menar att det är orimligt att behöva flytta ut restavfallet från fastigheten till en upphämningsplats mer än 400 meter från fastigheten, vilket annars skulle vara konsekvensen.

1.6.8 Ingen extra ersättning för insamling av förpackningsavfall från öar utan vägförbindelse och farbara vägar

Lämnas utan synpunkt.

1.6.9 Behov av ny basmånad för indexering

Stockholm stad ställer sig frågande till varför den fasta ersättningen för omlastning, merersättningen för låg befolkningstäthet samt ersättningen för information och överlämning inte omfattas av indexering. Av remissunderlaget framgår inte vilka skäl som ligger till grund för förslaget att undanta dessa ersättningar från indexering. Staden anser att det behöver tydliggöras hur kostnadsutvecklingen för dessa delar ska hanteras över tid.

1.6.10 Ersättning för fastighetsnära insamling differentieras inte från 1 januari 2029.

Stockholm stad avstyrker förslaget då det i Stockholms stad finns ett betydande fastighetsbestånd som saknar praktisk möjlighet att inrymma samtliga fraktioner. Den kommunala renhållaren bedömer att detta i Stockholm kan omfatta upp till femton procent av lägenheter i flerfamiljshus, över sjuttiotusen lägenheter. Nuvarande lösning ger möjlighet för fastighetsägare att inrätta fastighetsnära insamling för vad som får plats inom fastigheten och få ersättning för denna insamling. Motivationen för dessa fastighetsägare att inrätta eller vidmakthålla en sådan lösning efter 2029 minskar utan ersättning. Boende i dessa fastigheter riskerar då att fullt ut hänvisas till upphämningsplatser enligt 3 kap 37§ avfallsförordningen eller gemensamma behållare. Om inte ersättningen fortsatt är differentierad måste Renhållarens bedömning enligt 3 kap 37§ rimligen även denna utgå från allt eller inget vad gäller förpackningsfraktioner. Staden anser att undantaget för flerbostadshus avseende samlokalisering i 3 kap 36 avfallsförordningen ska vara tillämpligt även för ersättningsmodellen. Det finns betydande risker för sämre utsortering av förpackningsmaterial om så inte är fallet, vilket skulle motverka lagstiftarens intention om att samla in fler förpackningar.

Övriga kommentarer

Stockholm stad anser att även det förpackningsmaterial som sorterats ut i en eftersorteringsanläggning ska ersättas per ton i paritet med tonersättningen för övriga förpackningsfraktioner. Eftersom förpackningarna som sorteras ut i denna typ av anläggningar går till efterföljande återvinning i samma system som övriga förpackningar bör de ersättas på samma sätt.

Staden vill därutöver framhålla att ersättningssystemet behöver ta hänsyn till de särskilda förutsättningar för insamling och hämtning av förpackningsavfall som råder i tät stadsbebyggelse, såsom bebyggelsestruktur, tillgänglighet, markförhållanden och trafikmiljö. Det är positivt att hög befolkningstäthet beaktas i den föreslagna ersättningsmodellen, men ersättningssystemet bör också beakta faktisk belastning på offentliga miljöer och inte enbart baseras på antalet folkbokförda invånare. Insamling av förpackningsavfall innebär inte enbart kostnader för tömning av behållare, utan även för till exempel extra städning och skadegörelse. Staden anser att Naturvårdsverket bör tydliggöra i vilken utsträckning sådana övriga kostnader ska ingå i ersättningsnivåerna.

Avslutningsvis välkomnar staden att ersättningsnivåerna för insamling av förpackningsavfall ses över och vill understryka vikten av att ersättningen för fastighetsnära insamling samt insamling från torg, parker och andra populära platser också utvärderas så snart det är lämpligt, för att fungera ändamålsenligt och bättre spegla kommunernas kostnader för arbetet.

Stockholm som ovan

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande